

Nová Európa: transformácia a problematika životného prostredia

V kongresovej hale hotela Bratislava prebiehala v dňoch 26.–28. septembra 1996 medzinárodná konferencia **Nová Európa: transformácia a problematika životného prostredia**. Zúčastnilo sa na nej 110 odborníkov z 24 krajín západnej, strednej a východnej Európy a USA.

Usporiadanie konferencie podnietila talianska nadácia Lanza z Padovy, ktorá je zameraná na výskum v 4 oblastiach:

- etika, filozofia a teológia,
- etika a medicína,
- etika a environmentálna politika,
- etika a ekonómia.

Skupina Etika a environmentálna politika, ktorú koordinuje dr. Matteo Mascia a vedú prof. Gaetano Malesani a prof. Gabriel Scimemi, iniciovala túto, v poradí už tretiu, konferenciu o environmentálnej etike a politike v novej európskej politickej situácii – bez deliacej čiary východ–západ. Preto bola spoluusporiadateľkou podujatia Academia Istropolitana.

Téma konferencie bola prezentovaná z troch aspektov:

- Konceptcia transformácie a proces zmien na európskom kontinente po r. 1989.
- Perspektíva trvalo udržateľného rozvoja v novej situácii v Európe s cieľom overiť význam pojmu "udržateľnosť" a nájsť cesty jej uplatnenia.
- Reforma konzumného spôsobu života, ktorý má silný vplyv na životné prostredie a nie je vhodný z hľadiska trvalo udržateľného rozvoja.

V úvode Martina Vagačová zdôraznila, že toto podujatie sa uskutočňuje v Bratislave nielen pre geografickú polohu Slovenska v strede

Európy, ale aj preto, že leží na rozhraní kultúr východu a západu.

Otváracie prejavy predniesli prof. JUDr. Peter Škultéty, DrSc., riaditeľ Academie Istropolitany a prof. Luigi Mariani z nadácie Lanza. V úvodnej časti vystúpil aj RNDr. Jozef Klinda z Ministerstva životného prostredia SR, Robert de Bauw, člen Európskej komisie a Ján Sokol, arcibiskup z Trnavy.

Rokovanie konferencie pokračovalo siedmimi referátmi popredných odborníkov, ktoré sa dotkli kľúčových problémov.

1. *Nová Európa v procese transformácie* (Piotr Nowina-Konopka, predseda nadácie Roberta Schumana, Varšava), 2. *Čo je trvalo udržateľný rozvoj v novej Európe?* (Brendan Gillespie, vedúci sekcie nečlenských krajín, riaditeľstvo pre životné prostredie OECD, Paríž), 3. *Od novej technológie k novému mysleniu* (Kim Losev, Katedra geografie Moskovskej univerzity), 4. *Prechod k trvalo udržateľnému rozvoju v strednej a východnej Európe* (Michael Kozelcev, EcoAccord, centrum mimovládnych organizácií, Moskva), 5. *Etické otázky v novej situácii, zvlášť vo vzťahu k životnému prostrediu* (Alberto Bondolfi, Ústav sociálnej etiky, Univerzita v Zürichu, prezident "Societas Ethica"), 6. *Od spotrebnej spoločnosti k udržateľnej spoločnosti. Skúsenosti a perspektívy vo východných krajinách* (Mira Mileva, Národný ústav ochrany prírody, Sofia), 7. *Od spotrebnej spoločnosti k udržateľnej spoločnosti. Skúsenosti a perspektívy v západných krajinách* (Jean-Pierre Ribaut, vedúci sekcie Ochrana životného prostredia a environmentálny manažment, Rada Európy, Štrasburk).

V jednotlivých príspevkoch sa zdôrazňovala dôležitosť a zložitnosť množstva problémov v Európe, prechádzajúcej hlbokou transformáciou na politickej, ekonomickej, sociálnej a kultúrnej úrovni. V týchto súvislostiach prezentoval RNDr. J. Klinda súčasnú situáciu na Slovensku. Jedným z najdôležitejších bodov všetkých prednášok prvej sekcie bolo zdôrazňovanie potreby skutočnej spolupráce európskych krajín, založenej nielen na akčných programoch, ale hlavne na spoločných etických princípoch. Malo by ísť o akúsi "chartu", ktorá by mohla poskytnúť presné základné ukazovatele trvalo udržateľného správania sa riadiacim pracovníkom aj verejnosti. Tieto princípy zdôraznil Alberto Bondolfi v závere svojej filozofickej analýzy. Kim Losev povedal, že najdôležitejšie je uskutočnenie hlbokých zmien v ľudskom myslení. Je to jediná cesta, ktorá vedie k vytvoreniu novej kultúry pre novú spoločnosť a lepšiu budúcnosť. Prechádzame obdobím zmien, pripomenul Michael Kozelcev, ktoré nás môže priviesť buď k predvídanej katastrofe, alebo k novej budúcnosti založenej na trvalo udržateľnom spôsobe života s rozdelenou zodpovednosťou a účasťou verejnosti.

Brendan Gillespie poukázal na nevyhnutnosť dosiahnutia vysokej úrovne verejného povedomia a vzdelania. Spomínali sa aj ďalšie problémy, ako spravodlivosť, globálnosť, zodpovednosť a rozhodovanie.

Účastníci vysoko hodnotili tvorivé dielne, zamerané na tri tematické okruhy: environmentálna etika a politika, environmentálna etika a ekonómia, environmentálna etika, kultúra a spoločnosť.

Každú sekciu otvoril referát mladého výskumníka, vypracovaný počas 3-mesačnej stáže v nadácii Lanza v Padove, potom dostali priestor ostatní účastníci konferencie. Diskusie viedli erudovaní od-

borníci, ktorí predsedali tvorivým skupinám. Tvorivé dielne boli časovo najrozsiahljšou časťou programu, pretože snahou usporiadateľov bolo podnietiť a viesť diskusiu z rôznych hľadísk a nájsť spoločné východisko.

Prof. Gabriel Scimemi sa v záverečnom zhrnutí snažil upriamiť pozornosť účastníkov na zaujímavú problematiku týkajúcu sa základných – aj keď zrejme len dočasných – rozdielov medzi prístupom Západu a Východu k environmentálnym problémom. Zdá sa, že v západných krajinách individuálnu autonómnú etiku postupne nahrádza istý typ verejnej inštitucionálnej etiky, ktorú voláme demokracia, právny systém či voľný trh.

Na druhej strane, v krajinách strednej a východnej Európy ťažisko zodpovednosti za životné prostredie ostáva na individuálnej etic-

kej motivácii. Ktorý prístup k otázkam životného prostredia je lepší? Najlepšie riešenia obyčajne bývajú niekde v strede a možno to platí aj v tomto prípade.

Environmentálna etika môže hrať významnú úlohu v rôznych častiach kontinentu. Aj keď je zložitý stanoviť spoločné postupy, všetky snahy by sa mali zamerať na identifikáciu morálnych hodnôt s tým istým konečným cieľom.

Súčasnou konferencie bolo aj niekoľko špeciálnych podujatí. Prvým bolo vyhodnotenie súťaže, ktorú vyhlásila v júli '95 nadácia Lanza.

Odovzdávanie cien bolo spojené s diskusiou za okrúhlym stolom o úlohe masmédií v tomto procese.

Na záver druhého dňa konferencie sa účastníci stretli s prezidentom medzinárodného výboru Európskeho roku ochrany prírody ENCY 1995 pri Rade Európy, prof. Manom

Pavanom, na špeciálnej prednáške o integrovanom systéme. Čierne more – Stredozemné more.

Tretí deň sa uskutočnila exkurzia do Gabčíkova, kde mali účastníci možnosť nielen oboznámiť sa s problematikou vodného diela z oficiálneho i alternatívneho pohľadu, ale mali aj priestor a čas na výmenu názorov.

Účastníci konferencie prejavili záujem o pokračovanie diskusie o nastolených problémoch a plánujú konkrétne stretnutia zamerané na špecifické aspekty environmentálnej etiky.

Martina Vagačová

Informácie o zborníku z konferencie možno získať u Renáty Malecovej, Academia Istropolitana, tel.: 785 671, fax: 785 341, email: envir@acadistr.sk.

Devín

Rieka

*Každý deň si ju lúštim,
rok čo rok.
Ale jej tajomstvo mi ako ona uplyva.*

*Čo je to plynúť?
Zároveň byť i nebyť.
Bláznova odpoveď – a taká pravdivá,
že Ofélia sa v nej utopila,
kým doplávala do prístavu v nebi.*

*Nie ísť, no plynúť.
Pred časom, v ňom i za ním.
Byť príchod, odchod,
trvanie i chvíľa.
Nepretržitým sebaopieraním
nepretržito potvrdzovať seba.*

*Jej mäkký smiech mi špliecha po pamäti.
To sa v nej hrajú pod spev zlatej brány
neviditeľné básnikove deti.
A do jej vln si namáčajú
kus zeme a kus neba.*

Milan Rúfus
(zo zbierky *Prísny chlieb*)